

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de casibus conscientiae

Astesanus <de Ast>

[Straßburg], nicht nach 9. Mai 1474

[Quellenverzeichnis]: Sciendum autem quod doctores venerabiles

[urn:nbn:de:bsz:31-316099](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-316099)

In nomine dñi amen. Incipit summa de casibus ad honore dei compilata. p. fr̄z asteranū de ordine fratrum minorum. ubi permittuntur literę eiusdem fratris ad dñm Iohannē gajetanū. sancti theodozi diacono cardinale. et postea immediate lre eiusdē dñi. quas qñ recepit sumaz misit ad supradictū asteranū. Iste sunt ergo literę pdicti fratris.

*M. Arij
Aug. R.
p. v. v. v.*

Enerando in xpo patri et dño. domio Iohāni gajetanō d. v. be. diuina puidencia dignissimo sacrosanctę romę ecclēsie sancti theodozi diacono cardiali. frater asteran⁹ de ast. de ordine fr̄m minorū. ei⁹ humilis seru⁹ reuerē-

tiā suiqz recōmendationē in dño debitā et deuotā. Cū iam elapso multo tēpore benignit̄ vre placuerit me ad perficiēdū collectōz quā mehoauerā de casib⁹ vestris literis exhortari. Ecce venerāde p̄r et dñe vram dignatā exhortatōz reuerenter suscipiens et autoicitatis vre sublimis fauorem adesse mihi p̄spiciens. collectōz eandēz cū auxilio dei. p̄t ei misstrare mihi placuit et tenuitas mea sciuit et potuit summaui. Digne igit̄ vobis eam attribuo et ascribo simulqz ipaz puidencie vre cōmitto examiandā corrigendā et supplēdaz. et si v̄ra discretio iudicauerit in noticiāz alioz publicā deducēdam p̄mptus semp et parat⁹ ero in oibus ad v̄ra beneplacita et mandata.

Valeat semp p̄claritas magficētie vre ad dei honore et ecclēsie sue sanctę edificatōz. data Iañ. Anno dñi Millesimo. ccc. xvij. Incipiunt literę pdicti dñi cardialis ad ipm fr̄m.

Querabili et religioso viro amico carissimo fr̄i asterano de ciuitate astensi ordinis fratrum minorum. Iohannes miseratione diuina sancti theodozi diaconus cardinalis salutem et sincere dilectōis affectū. Librū vrm op⁹ quippe laudabile quē nobis v̄ra sinceritas d̄stinauit leto vultu gratoqz corde recepimus. cui⁹ d̄positio a deo suū cōmendat auctozēz q̄ aliene laudis cōmendatōe nō eget. Ostēditur nāqz scie in ei⁹ lectōe p̄funditas. ingenij in sui examiatōe subtilitas. ac v̄borū in sui d̄sideratōe maturitas demōstrat. Et quidem nō sine multa ipius laude opus extollit cōditozis qui velut bon⁹ hō de bono thezaurō suo p̄fert bona ad laudez dei ac vtilitatis publice ierem̄cum. Dignis ergo i dño laudibus v̄re laudam⁹ bonitatis multiplicis claritatē. q̄ sic lucere nititur omibus q̄ singulis se exhibet p̄futurā. Quazpter dilectiōem vestre gratiaz. plenas referimus actiones toto cordis affectu quod pro vobis gratum possum⁹ offerentes. valete in dño.

Incipit prohemij p̄sentis summe de casibus.

Bonorum laborum gloriosus est fructus. Sap. .ij. Nullus autē labor est illo labore melior qui animarū salutē proficit. Vñ et tali labore filius dei in persona p̄p̄ta la-

borauit secundum illud isaie. j. c. laboraui sicut stinēs. quidq̄d em̄ in assumpta huilitate gessit dixit et sustinuit p̄ salute hūani generis fecit sedm̄ illd luc. xix. Venit fili⁹ hominis q̄rere et saluū facere qd̄ perierat. Huius ergo laboris potissime gl̄osus est fructus qz p̄cipue diuie fructōis est meritoz. Consistit autē hui⁹ labor in facto sanctę vite et verbo sane doctrine secundū illud Ma. v. Qui autē fecerit et docuerit hic magn⁹ vocabit̄ in regno celoz. Ego autē frater asteran⁹ de ordine minorum nimis fateor ad talē laborē me tam rōne vite q̄ rōe scientie min⁹ idoneū esse. s̄ tñ cupiēs d̄sulere penurie mee vt sic saltē in modico pdicti fructus gl̄osi possēz particeps fieri. exēplo rui⁹ paup̄cule moabitis ingrediens alioz agros doctoz. s. magnoz scripta studēdo diligēter oportuno tpe p̄ plures ānos ex ipis quasi sp̄icas aliqua magis vtilia de omi materia que estionū sacre scripture prout de⁹ mihi dedit et exiguitas mea valuit collecta in vni⁹ summe p̄ octo libros disticte breuiādo seriē ordinaui. Postmodū vō exhortatōe venerabilis p̄ris et dñi supra memorati et etiā pluriū bonoz fratrum admodū incitat⁹ ex supradicta collectōe illa tñ q̄ p̄nebant ad d̄siliū in foro d̄scie tribuendū extraxi et siqua alia puta de v̄tutib⁹ vel alijs iserui illa grā cōtinuāde materie vel maioris euidentie breuiter annotaui atqz in hunc modū summā de casibus deo auxiliante compilauī. Dignis igit̄ lectoz siqua vtilia. siqua laudabilia. siqua sibi grata in ipsa reperiat. deo largitoz bonoz oim et venerabilib⁹ antecessozib⁹ n̄ris doctozibus ex quibus accepi et p̄cipue dño p̄nomiato correctoz eius attribuat. et gratias vberiozes fideliter agat. p̄ me vero et si nihil aut parz de meo ibi posui laborem tñ incredibile alioz dicta colligendo et ordinādo pertuli. apud deū intercedat. vt meo sudore vicissitudiez i celesti patria misericorditer reddat.

Sciendū autē q̄ doctozes venerabiles ex quorum scriptis collectōz pdictam assumpsi in sacra scriptura de ordine meo fuerunt multū p̄cipue tamen isti. scilicet.

Erater alexāder de anglia qui qñ fuit ordinē ingressus. erat magister legēs actu sacra scripturā parisi⁹ super om̄s tēporez sui famosus.

Erater bonauētura etiā famosissim⁹ tpe suo q̄ fuit m̄lto tpe mister gñalis et p̄ea cardialis.

Erater guilhelm⁹ anglicus de mara.

Erater gualter⁹ qui fuit epus pictauiensis.

Erater richardus de media villa.

Erater iohēs scor⁹ famosissim⁹ et subtilissim⁹.

Erater alexāder d. alexādzia q̄ fuit etiā mister gñalis quē vt discernat̄ a p̄ alexādo cōgnomio lōbardū et illū primū cōgnomio anglicum.

De alio autē ordie fuerit duo. s. de ordie pdictoz.

Erater thomas de aqno etiā famosissim⁹.

Et fr̄ petr⁹ de tarētagio qui fuit etiā papa.

Aliqua etiā accepi de quolibetis mgr̄i beinrici de gaudano.

Doctozes vero iuriscanonicī ex quib⁹ plima sumpsi fuerūt isti scz.

a

b.

Bernardus opilator a paratus ordinarij de
cretaliū Innocentiū papa quartus qui fecit ap
paratū decretaliū hostiensis Gafredus quorū
vterq; fecit summam et apparatus.

Guilhelmus durandi qui fecit speculū iudicia
le et repertorium.

Garfias q; fecit apparatus sup. vj. decre. 88. x.

Io. andree qui fecit apparatus sup. vj. decre.

Bartolomeus brixienfis q; fecit apparatus sup

decre. Rajmūdus et rodonensis qui fecit ap
paratum sup summā rajmundi.

Attendendū autē q; qñ hic allegat hostiensis
vel Gafredus simpliciter. nō noiendo summā
vel a paratū ei. debz intelligi q; illd ad qd
allegat in ei. sūma ponit. Cū qñ allegat
hosti. vel ganf. vel raj. et nō signat sūme lo
cus i quo ponit illd ad qd allegat. intelligi
debet q; ponit illud in eo. ti. sūme sue in quo
titulo ponit in hac sūma. Sciendū etiā q; in
allegādo glosas bern. sepe apposui aliquā li
terā alphabeti vt significet p eā q; illa glosa
obtinē illū numerū iter glosas eiusdē capitli
quorū numerū obtinet illa lra iter lras alpha
beti. Nonnulla etiā accepi de sūma azois et de
sūma rolādina notarie et apparatu ei. et de
instituta et apparatu eius. et de tabula iuris
fr̄s iohānis saxois de ordine mior. Nota
dū insup ad maiorem euidentiā q; hec colle
ctio siue summa de calib; distincta est i octo
libros ptiales nō multum seinuicē in magni
tudine excedētes vt illud q; lector quiescit
inuenire facilius possit.

In primo agit de diuinis pceptis.

In secundo de virtutibus et vicijs.

In tercio de tractib; et volūtatib; vltimis

In quarto de sacramentis in omni. et in spe

ciali de bapūsmo cōfirmatione et eucharistia.

In quinto de penitētia et vnctione extrema.

In sexto de ordinis sacramento.

In septio de celsura ecclēstia noie ei. intelli

git lnia excōmunicatōis interdicti et suspensiois

et de depositōe. In viij. de mī. Et subiū

git ad euidentiā totius opis de significatōib; v

erborū iuris vbi etiā tradit mō allegandi

iura canonica et ciuilia in vocablo iuris cor

pus. Dein subdit ordiatō tituloz decretaliū

et libroz legaliū scd; ordinē alphabeti. Sig

tur etiā ibid; sil qui sūt ti. decre. de quorū ma

teria agit i hac sūma. Quilib; at libroz horū

diuidit i ples ti. et qlib; ti. vt i plib; diuidi

tur i ples arti. articls vō aliqñ dūz ples q;

stioes et pla nobilia. Illa em q; tradit ibi po

nūt aliqñ p mod qōnis aliqñ p mod notabi

lis. Et qdē qñ ibi qo po aliq q; sp statū imedi

ate mō se. et deū qñz aliq cōtra rñsionē a pa

rēs dubitatō breuiter remouet. Pro cōfirma

tōe vō rñsiois sp auctoritas aliq l rō l ius ali

qd adducit. s; mltiplicatō auctoritatū l iuriū

vel rōnum gra breuitatis deuitat nisi forsan

interdō materie difficultas l abiguitas hō req

rat. sic hec oia infra clari patere pnt sagaci

lector. Ad hō moneo ut i pñ. ti. sp pzia lra

fiat mag de minio et lazurio. et i pñ. cui; li

bet articuli. nisi forte pñmi fiat pagphus in

signis siue duplex seu cū aliquib; flozib; vt
miciū articli facili; discernat. qōnes vō pñ
cipales et notabilia pñcipalia a capite linee
inchoent et in eaz. initio fiat pagraph; sim
plex ita q; sit vltra lineā pñsus in medio p
lōgitudiez colūne. Et si oporteat aliū fieri pa
ragphū in pñmō linee infra pñdictā lineā fiat
et fiat pagraph; sp vbi est signat; i exēplari

¶ Isti sunt tituli pñmi libri. qui ē de pceptis

De lege diuina. j.

De pceptis in cōmuni. ij.

De pceptis decalogi in cōmuni. iij.

De expositione pñmi pcepti. iij.

De latria quid est et quomodo differt a theo

sebia et dulia. v.

De actibus latrie. vj.

De supstitione in cōmuni. viij.

De supstitione cult; indebiti veri dei. viij.

De ijdolatria. ix.

De diuinatione et ei; speciebus i cōmuni. x.

De cōgnitōe demonū respectu futuroz. xi.

De impressione astroz circa quam quidā ma

thematici errant. xij.

De diuinatione p somnia. xij.

De sortilegijs. xij.

De mltiplicib; obseruatōib; supstitionis. xv.

De temptatōe qua deus temptat. xvj.

De secundo pcepto. xvij.

De iuramento. xvij.

De periurio. xix.

De voto. xx.

De adiuratione. xxj.

De 3o pcepto qd ē obseruatō sabbati. xxij.

De ferijs. xxij.

De quarto pcepto quod est de parentibus

honorandis. xxij.

De quinto pcepto scz nō occides. xxv.

De iniurijs corpālib; alijs ab hoicidō. xxvj.

De duello. xxvij.

De torneamentis. xxvij.

De bello. xxix.

De treugis. xxx.

De sexto pcepto scz nō mechaberis. xxxj.

De septimo pcepto scilicet non furtum faci

es vbi primo de rapina. xxxij.

De furto pprie sumpto. xxxij.

De sacrilegio put est species furti. xxxij.

De furto interpretatiuo. xxxv.

De viij. pcepto vbi pñ de mēdatō. xxxvj.

De falso testimonio et testib;. xxxvij.

De iudicibus et eoz officialib;. xxxvij.

De aduocatis. xxxix.

De accusatoribus. xl.

De accusatis. xli.

De falsarijs. xli.

De duob; vltimis pceptis quibus phibetur

cupiscentia alienaz vx. et rez. xliij.

De pceptis euangelicis regulantibus circa

operanda et vitanda. xliij.

De pceptis euāglis rēglātōib; itētōz. xlv.

De lege būana scpta. s. d. cōstitutōib;. xlv.

De le. būana nō scpta. s. d. cōsuetudie. xlvij.